

Pozitivna konvergenca na področju delovnih pogojev

Uvod

To poročilo predstavlja nove empirične dokaze o tem, ali je v zadnjih dveh desetletjih v Evropski uniji prišlo do pozitivne konvergencije na področju delovnih pogojev. Povedano drugače, opisuje, ali so si delovni pogoji v državah članicah EU zdaj bolj podobni kot v bližnji preteklosti in ali so se izboljšali. Analiza konvergencije se osredotoča na sedem kazalnikov oziroma razsežnosti delovnih pogojev, opredeljenih v Eurofoundovem okviru za kakovost delovnih mest: fizično okolje, intenzivnost dela, kakovost delovnega časa, družbeno okolje, spremnosti in prosta presoja, možnosti in zaslužek.

V dodatnih delih študije je upoštevano, v kolikšni meri je bila v teh razsežnostih opažena pozitivna konvergenca glede razlik med spoloma, opredeljene pa so tudi možne družbene in institucionalne spodbude za pozitivno konvergenco. Kot dodatek kvantitativni analizi je v poročilu predstavljena na razgovorih s strokovnjaki temelječa analiza možnosti dveh instrumentov politike EU za obravnavanje razlik v delovnih pogojih v državah članicah in spodbujanje pozitivne konvergencije.

Ozadje politike

Težnja po splošni pozitivni konvergenci med državami članicami je razvidna iz zaporednih pogodb EU. Izraz „konvergenca“ se je sprva uporabljal izključno v povezavi s konvergenco monetarnih in fiskalnih kazalnikov. Nedavno pa je bilo potrjeno, da bi morala družbena konvergenca spremljati gospodarsko konvergenco. Osredotočenost oblikovalcev politik se je zato preusmerila, da bi bolj poučarila odpravo socialnih razlik v Uniji.

Leta 2017 je bil razglašen evropski steber socialnih pravic, ki določa 20 ključnih načel in pravic za boljše zaposlovanje in socialne izboljšave za državljane EU. Ključni del izpolnjevanja teh teženj je podpora procesu pozitivne konvergencije k boljšim življenjskim in delovnim pogojem v Evropi. Po drugi strani pa lahko globalizacija, digitalna revolucija in drugi širši družbeni, politični in demografski dogodki prej povzročijo povečevanje kot zmanjševanje

razlik.

Dokazi o pozitivni konvergenci na področju delovnih pogojev, ki jih vsebuje to poročilo, Eurofoundu omogočajo, da predlaga ciljno usmerjene ukrepe za izboljšanje kakovosti delovnih mest z izborom ustreznih instrumentov politike.

Ključne ugotovitve

- V študiji je bilo ugotovljeno zmanjševanje razlik v sedmih razsežnostih delovnih pogojev, in sicer tako, da manj uspešne države članice dohittevajo bolj uspešne. V šestih je prišlo do pozitivne konvergencije, kar pomeni, da so se razlike zmanjšale v okviru izboljšav teh razsežnosti za EU kot celoto. Vendar pa niso vse države izkazale izboljšanja v posameznih razsežnostih.
- Kar zadeva sedmo razsežnost, možnosti (ki predstavlja področje varnosti zaposlitve in poklicnega napredovanja), je prišlo do konvergencije, vendar je bila negativna, kar pomeni, da so si države članice postale bolj podobne, vendar se je ta razsežnost poslabšala.
- Dokaz o pozitivni konvergenci na področju enakosti spolov pri delovnih pogojih (tj. bolj podobni delovni pogoji za moške in ženske) je bil ugotovljen v petih razsežnostih. Izhema sta bili razsežnosti fizičnega okolja in možnosti, kjer je bila opažena negativna konvergencia. Iz tega sledi, da je prišlo do večjih razlik med spoloma. Ženske imajo boljše pogoje kot moški v fizičnem okolju, pri možnostih pa je razlika med spoloma majhna.
- Proučenih je bilo več možnih dejavnikov za konvergenco na področju delovnih pogojev (na primer politike socialnega varstva, strukturne spremembe in priseljevanje), vendar je bilo ugotovljeno, da se z njimi ne da veliko razložiti. To je verjetno posledica dejstva, da konvergenca ni pojav v eni sami državi, temveč je povezana s skupnim gibanjem analiziranih enot (države članice). Vendar z nekaterimi pridržki iz ugotovitev izhaja, da imajo globalizacija in ustanove na trgu dela določeno vlogo pri spodbujanju zmanjševanja razlik na področju delovnih pogojev.

- Proučeni sta bili dve pobudi politike EU za spodbujanje pozitivne konvergencije na področju delovnih pogojev v EU: direktiva o preglednih in predvidljivih delovnih pogojih in strategija za enotni digitalni trg. Strokovnjaki, s katerimi so bili opravljeni pogovori o teh pobudah, so izrazili optimizem glede ukrepov politik na ravni EU, osredotočenih na izboljšanje kakovosti delovnih mest. Vendar slabih praks v delovnih pogojih ne bo mogoče omejiti brez ustreznega in usmerjenega financiranja EU ter učinkovitega izvrševanja. Čeprav ima EU pomembno vlogo pri ozaveščanju in oblikovanju agende, je breme izvajanja in izvrševanja večinoma odvisno od posameznih držav članic.

Smernice politike

- Ustanove na trgu dela, ki delujejo na različnih ravneh upravljanja, prispevajo k pozitivni konvergenci. Vendar je izvajanje politike EU v pristojnosti držav članic, njihove nacionalne ustanove na trgu dela pa so različne. Evropska komisija bi morala pregledati nacionalne politike in podporne ukrepe držav članic, saj se nanašajo na politična prizadevanja EU za različne vidike delovnih pogojev, da bi tako na organizacijski ravni opredelila učinkovit prenos v dobro prakso.
- Osredotočenost na enakost spolov pri delovnih pogojih ostaja pomembna. Na splošno se razlike med spoloma v delovnih pogojih v EU zmanjšujejo, konvergenca je pozitivna, a ne v vseh državah članicah. Osredotočanje na manj uspešne države bi pomagalo odpraviti razlike med spoloma in povečati splošno uspešnost EU.
- Pomanjkanje napredka v zvezi z razsežnostjo možnosti je zaskrbljujoče. Ta razsežnost vključuje možnosti za poklicno napredovanje, varnost zaposlitve in zaposlitveni status, vse to pa je bilo pod pritiskom v času gospodarske krize. Težave na tem področju stopnjujejo nestandardne oblike zaposlitve. Njihov vpliv na pričakovanja delavcev zahteva nadaljnje raziskave in ukrepe, če naj bi delavci občutili koristi gospodarske rasti.

- Formalno priznanje znanj in spretnosti, ki so jih delavci pridobili, bi izboljšalo njihove možnosti za zaposlitev. Za znanja in spretnosti, pridobljene na delovnem mestu, delavci večinoma ne dobijo uradnih potrdil, zlasti kadar delajo za več (pogosto začasnih) delodajalcev. Strokovnjaki, s katerimi so bili opravljeni razgovori za to študijo, so izrazili potrebo po ustreznem uradnem priznanju znanj in spretnosti, pridobljenih na delovnem mestu. Ena od možnosti je bila uvedba potnega lista znanj, ki bi ga imeli vsi delavci.
- Politika na digitalnem trgu se mora izogibati stopnjevanju digitalnega razkoraka med visoko usposobljenimi in manj kvalificiranimi delavci ter med digitalno bolj naprednimi in manj naprednimi državami članicami. Naložbe EU bi morale biti usmerjene tja, kjer so najbolj potrebne, kot so najmanj uspešne države in regije ter ranljivi ali izključeni delavci.
- Spremljanje in izvajanje politik v zvezi z delovnimi pogoji mora obstajati na nacionalni ravni. Če države članice nimajo sredstev za te dejavnosti, bi jih lahko dosegli z razširitvijo pristojnosti Evropskega organa za delo.
- Socialno partnerstvo lahko pomaga podpirati pozitivno konvergenco na področju delovnih pogojev z izboljšanjem izvajanja in delovanja politike na ravni EU, držav članic, sektorja in organizacije. Analiza politike je razkrila, da je med zainteresiranimi strankami veliko zanimanja za takšen pristop. Evropska komisija bi morale socialno partnerstvo vključiti v svoja prizadevanja za spodbujanje pozitivne konvergencije, ker ima podporo in se zdi učinkovito.
- V vodstvih podjetij je treba povečati ozaveščenost o koristih izboljšanja delovnih pogojev. Zbiranje raziskav povezuje delovne pogoje s ključnimi vprašanji za podjetja, kot so produktivnost, inovacije, zaposlovanje in ohranjanje zaposlenih ter zadovoljstvo na delovnem mestu. Vendar je bilo v tej študiji ugotovljeno, da je malo dokazov, da so tovrstne raziskave del izobraževanja vodilnih. Evropska komisija lahko v zvezi s tem sproži pregled izobraževalne pedagogike vodilnih poslovnih šol EU.

Dodatne informacije

Poročilo *Upward convergence in working conditions* (Positivna konvergenca na področju delovnih pogojev) je na voljo na povezavi <http://eurofound.link/ef19049>

Vodja raziskav: Massimiliano Mascherini

information@eurofound.europa.eu